

Література:

1. Манаев К.И. Семейно-имущественные правоотношения в СССР : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.03 / К.И. Манаев. – Б., 1973. – 43 с.
2. Комментарий к Семейному кодексу РФ / Под ред. П.В. Крашенинникова, П.И. Седугина. – М. : Юристъ, 1997. – 384 с.
3. Антокольская М.В. Семейное право: Учебник / М.В. Антокольской. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2002. – 336 с.
4. Харитонов Є.О. Сімейне право України: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонova. – К. : Істина, 2008. – 200 с.
5. Некрасова О.В. Застосування цивільного законодавства до сімейних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. В. Некрасова. – К., 2008. – 16 с.

Шахназарян Каріне Ернестівна

здобувач кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЧУЖІ РЕЧІ ПРИ СПАДКУВАННІ

З метою визначення поняття захисту прав на чужі речі при спадкуванні, а також скласти їх класифікацію, потрібно проаналізувати наукову літературу та законодавство України, яке регламентує правовідносини щодо захисту прав на чужі речі. При цьому не слід ігнорувати те, що поняття захисту прав на чужі речі виходить з поняття цивільно-правового захисту речових прав. Законодавчому закріпленню цивільно-правового захисту речових прав передувало інтенсивне економічних, ринкових та майнових відносин в українській державі, особливо інтеграційний рух України, прагнення досягнути належного правового регулювання цивільних правовідносин з урахуванням міжнародного досвіду та адаптації українського законодавства до міжнародних правових актів, що регламентують майнові і немайнові цивільні правовідносини. Вказане слугувало стрімкому розвитку законодавства щодо регулювання цивільних відносин, створення інституту речового права з урахуванням досвіду країн Євросоюзу.

Науковому вивченню проблематики цивільно-правового захисту речових прав, зокрема й хисту прав на чужі речі були присвячені наукові дослідження багатьох вчених. Так, захисту порушених речових прав особи за допомогою встановлення юридичної відповідальності були присвячені багато наукових досліджень. Деякі науковці, розглядаючи категорії «захисту» та «юридичної відповідальності» дійшли висновку, що ці категорії взаємозалежні сторони одного явища – явища законо-

давчої охорони та захисту порушених прав особи. Однак, з такою позицією науковців можна не погодитись, так як вказані категорії різні, а саме: поняття «захист» визначається родовим відносно поняття «відповідальність». Крім того зазначені науковці виказували свої думки та стверджували, що підставою для захисту речових прав слугує скоєння правопорушення та факт порушення права. Але й з цим можна також не погодитись у зв'язку з тим, що вказане обмежує саме поняття захисту.

Таких висновків дійшли інші вчені, які запропонували підстави використання способів цивільно-правового захисту прав, які б охоплювали усі належні форми впливу на суб'єктивне право та регулювали б відновлення порушення цього права. При цьому підставою застосування захисту вважається посягання на суб'єктивне цивільне право та вплив на нього учасника цивільного обороту за допомогою заперечення суб'єктивного права уповноважених осіб. Також вказані вчені дійшли висновку, що підставою для застосування заходів юридичної відповідальності є вчинення протиправних дій, а у разі порушення цивільних прав шляхом правомірної дії, буде застосовуватись інші способи відновлення порушеного права.

Аналізуючи практичну діяльність господарських судів України бачимо, що в цих судах щорічно розглядається велика кількість справ пов'язаних з цивільно-правовими відносинами у економічній та комерційній сфері. Так організації, товариства та фізичні особи-підприємці постійно звертаються до господарських судів для поновлення порушеного права та його судового захисту. У деяких випадках учасники цивільного обороту залишаються юридично безпорадними перед недобросовісними контрагентами за цивільно-правовим зобов'язанням. Суб'єкти прав на законодавчому рівні наділені можливостями відносно відновлення порушеного права усіма засобами, які передбачені законом, разом з цим мають можливість на компенсування, викликаних порушенням суб'єктивних прав, втрат.

Дослідженням та визначенням поняття «суб'єктивного права» у свій час досконало займалися окремі вчені-цивілісти, які відзначили, що суб'єктивне право, надане особі, але не забезпечене від його порушення необхідними засобами захисту, є лише декларативним правом. З цим визначенням можна погодитись.

Незалежно від виду та носія будь-яке суб'єктивне цивільне право захищається законом, а носії цих прав захищають їх усіма передбаченими законодавством засобами, в тому числі й за допомогою судів (судовий захист порушених прав). Зазначене відноситься до елементів суб'єктивного цивільного права у складі якого є похідне з договору

зобов'язальне право і проявляється лише у випадках порушення права або пред'явлення претензій щодо набуття такого права.

Зміст права на захист порушеного суб'єктивного цивільного права визначається комплексно цивільним та цивільно-процесуальним правом, і встановлює:

- зміст заходів охорони прав;
- застосування та підстави здійснення захисту прав;
- порядок та процес застосування заходів захисту;
- визначення процесуальних та матеріально-правових прав суб'єктів відносно яких застосовуються заходи захисту;

Предметом захисту є не тільки суб'єктивні цивільні права, але й охоронювані законом інтереси. Так у ст. 3 ЦПК України зазначено: «Кожна особа має право в порядку, встановленому ЦПК України, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів».

Захист суб'єктивних цивільних прав здійснюється у відповідності до вимог законодавства та у встановленому законом порядку, за допомогою належних способів, заходів і форм захисту (комплекс узгоджених організаційних заходів з приводу захисту прав).

Таким чином, право на захист, яке має особа, надає можливість застосувати заходи захисту з метою відновлення порушених прав та усунення цього порушення. Право кожної особи захищати свої права всіма способами, не забороненими законом, і право на судовий захист гарантовано Конституцією України.

Цивільно-правовому захисту речових прав присвячена глава 29 ЦК України, якою закріплені особливі, речово-правові способи захисту права власності та інших речових прав, що передбачає захист від неправомірного впливу третіх осіб.

Цивільно-правовий захист речових прав можна протипоставити зобов'язально-правовому способу захисту майнових прав. Зобов'язально-правові способи захисту направлені на відновлення порушеного права власника за зобов'язанням або договором. Наприклад, у разі, коли орендар не повертає орендодавцеві-власнику належне йому майно після закінчення терміну договору, що є порушенням право власності останнього, використовуються зобов'язально-правові способи захисту, що враховують специфіку конкретних взаємовідносин сторін. Отже, за наявності між учасниками спору договірних чи інших зобов'язальних відносин не можна пред'являти речово-правові вимоги на захист своїх прав.

ЦК України закріплює два традиційних речово-правових позови для захисту права власності та інших речових прав: виндикаційний і негативний.

При цьому права на чужі речі також можуть бути захищені в разі неправомірного порушення, але в ЦК України не передбачені спеціальні засоби їх захисту. Таким чином, з певними притаманними їхній природі особливостями права на чужі речі підлягають захисту з використанням тих засобів, за допомогою яких захищається право власності відповідно до положень.

Кураєва Єлизавета Олександрівна

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПОНЯТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА РИМСЬКИМ ПРАВОМ

Поняття права власності у сучасній цивілістиці трактують по різному. Найбільш суттєво визначають шляхом опису та переліку правоможностей власника, які в сукупності становлять зміст правовідносин власності. В часи римської юрисдикції таке бачення права власності було нетиповим для широкого використання. Цей підхід дає можливість створити своєрідний місток між сучасним і класичним римським правом.

Дослідження поняття права власності за римським правом дає можливість всебічно розглянути і зрозуміти всю природу класичного римського права, провести порівняльний аналіз сучасного поняття права власності, встановити критерії розвитку еволюції приватного права в цілому. Особливою частиною розвитку поняття права власності в епоху римської юрисдикції являється правоможність римських власників.

Традиційно вважалося, що римський власник має такі правоможності: право володіння; право користування; право розпорядження; право одержувати прибутки; право захисту [1, с. 93]. Правознавці з часом помітили, що деякі правоможності повторюються, тим самим звужили їх коло. У зв'язку з цим відпала така правоможність, як право захисту, так як захисту підлягає використання будь-якого права і виокремлювати правомочність захисту для права захисту не є доцільним. За римським правом, до права користування входило право отримання прибутку від речі (*jus fruendi*). Залишилися такі правоможності, як право розпорядження, право користування і право володіння, які включали в себе всі можливі способи і форми впливу власника на річ, тим самим застраховували себе від посягань інших осіб на одну і ту саму річ. Пра-